

med opplysninger om deg i andre registre for forskningsformål slik som *Kreftregisteret*, *Dødsårsaksregisteret* og folketellingene. I alle disse tilfellene vil navn og personnummer bli fjernet. Forsikringsselskaper får ikke tilgang til dataene.

- 4) At blodprøven din kan lagres og brukes til medisinsk forskning og genetiske analyser for å finne årsak til sykdom. All bruk av denne prøven vil bare skje i samsvar med godkjenning fra *Datatilsynet* og etter at *Regional komité for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge* har vurdert og tilrådd prosjektet.

Selv om du sier ja til dette nå, kan du senere ombestemme deg og be om å bli slettet fra undersøkelsen uten at du må oppgi noen grunn for det. Dette gjøres ved skriftlig beskjed til **Institutt for samfunnsmedisin, UiTø, 9037 Tromsø**. Blodprøven din vil da bli tilintetgjort.

Vi ønsker å følge alle som møter til helseundersøkelsen i lang tid framover med hensyn til hjerteinfarkt, hjerneslag og andre aktuelle sykdommer. Derfor ønsker vi å lagre opplysningene du har gitt, frem til fylte 100 år, for å sammenholde disse med opplysninger fra sentrale registre slik som *Kreftregisteret* og *Dødsårsaksregisteret*.

Velkommen til helseundersøkelsen

Selv om du nettopp har vært hos lege eller selv om du føler deg frisk, kan du likevel delta i undersøkelsen. Da hjelper du oss til bedre kunnskap og riktigere oversikt over helsen i kommunen og fylket ditt.

Dødsårsaksregisteret ja olmmošlohkamat. Visot dáid oktavuodain sihkkonamma ja personnummar. Dáhkádušfitnodagat eai beasa dáid dieduid oaidnit.

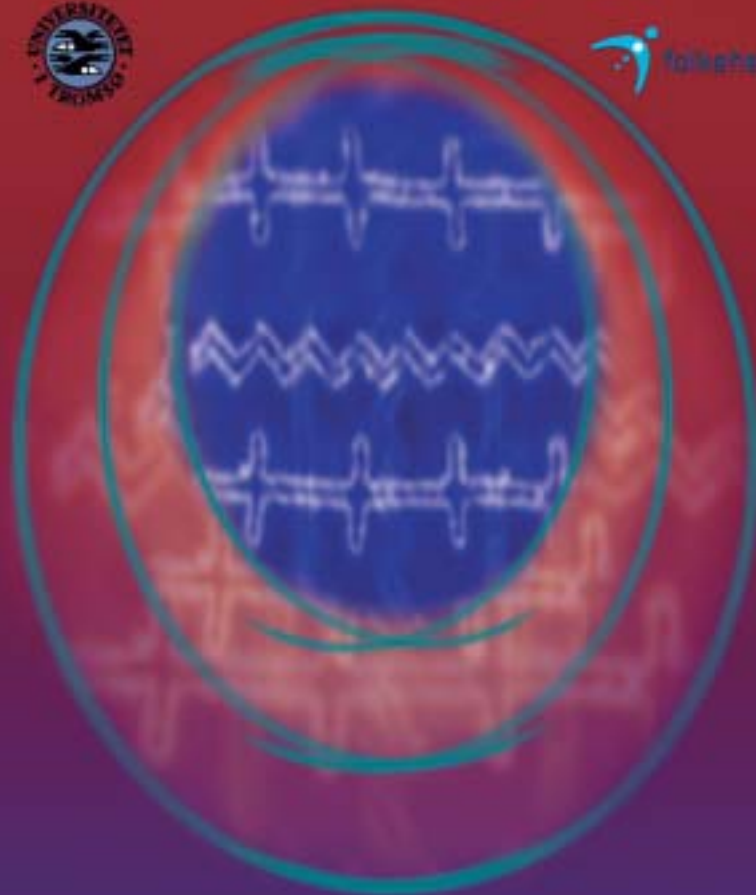
- 4) Ahte du varraiskkus sáhtta ráddjot ja adnot mediinnalaš dutkamii ja genetalaš analysaide gávnnahtit dávdadaid árttaid. Dán iskosa juohke geavaheapmi geavvá dušše *Datatilsynet* dohkkeheami mielde ja maŋŋil go *Regional komite for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge* lea árvvoštallan ja rávven proševtta.

Vaikke dása dál miedat, de sáhtat maŋŋil molsut oaivila ja bivdit sihkkot iskkadeamis dieditkeahtta makkárga ákka dasa. Dán dagat čálalaččat Institutt for samfunnsmedisinii; **Institutt for samfunnsmedisin, UiTø, 9037 Tromsø**. Du varraiskkus dalle bálkestuvvo.

Mii dáhtošeimmet guhkit áiggi čuovvut juohkehačča gii bohtá dearvasvuoda-iskkadeapmái váibmodohppehaga, vuoin-ŋašgáldnanvigi ja eará vejolaš dávdadaid hárrái. Danne dáhtošeimmet rádjat du addán dieduid, gitta devdon 100 jahkái, vai daid beassá sulastahttit guovddáš registariid dieduiguin, nugo *Kreftregistret* ja *Dødsårsaksregistret*.

Bures boahhtin dearvasvuodaiskkadeapmái

Vaikke leatge aiddo leamaš doaktára luhtte dahje dovddat iežat dearvasin, de sáhtat liikká searvat iskkadeapmái. Dalle veahkehat min oažžut eanet máhtu ja riektasat dieduid du gieldda ja fylkka dearvasvuodas.

Nå skal vi sette fokus på helsen i kommunen din.
Hvordan står det egentlig til? Hvordan fungerer helsetjenesten?
Er det store helseforskjeller i de ulike delene av fylket eller mellom de ulike etniske gruppene? Er kvinner friskere enn menn?
Hvorfor øker sukkersyke her i landet?

Dál áigut giddeat fuomášumi dearvasvuhtii din gielddas. Mo dat duodas lea?
Mo doaibmá dearvasvuodabálvalus? Leatge stuorra dearvasvuodaerohusat fylkka iešguđet osiin dahje iešguđet čearddalaš joavkkuid gaskkas?
Leatge nissonat dearvasat go albmát?
Manne lassána sohkarđávda dán riikkas?

For mer informasjon, ring 78 46 89 04, Senter for samisk helseforskning, Karasjok.
E-post: helseus@fagmed.uit.no

Jus dárbašat eambo dieduid, čuojahastte 78 46 89 04, Sámi dearvasvuodadutkama guovddášii, Kárášjohka. E-poasta: helseus@fagmed.uit.no

Helseundersøkelsen har tre formål:

- Du som deltar i helseundersøkelsen får sjekket om du har bestemte sykdommer, eller om det er fare for at du kan få dem.
- Å få ny kunnskap om helse, sykdom og levekår i områder med samisk og norsk bosetting.
- Å lage en oversikt over folks helse – en «helseprofil» for fylket. Dette er viktig for å gi fylket og de enkelte kommunene et bedre grunnlag for å planlegge helsetjenesten i framtida.

Hvem kan delta?

Alle født 1925–1967 og i 1973 fra områder med samisk og norsk bosetting. Det er 9 kommuner i Finnmark, 6 i Troms, 4 i Nordland og 2 i Nord-Trøndelag med i undersøkelsen.

Hvordan får du time til helseundersøkelsen?

Dersom du ønsker å være med i helseundersøkelsen, krysser du av for det i vedlagte spørreskjema, besvarer det og sender det inn. Deretter får du time til helseundersøkelsen som vil foregå enten i buss eller i et fast lokale i kommunen. Hvis den oppsatte timen ikke passer, kan du møte når du vil innenfor åpningstiden vår som du finner i invitasjonsbrevet. Undersøkelsen er gratis. Du får tilsendt et spørreskjema sammen med innkallingen. Vi ber om at du fyller ut skjemaet hjemme og tar det med når du møter fram til helseundersøkelsen.

Dearvasvuodáiskkadeami dieđuin leat golbma ulbmila:

- Dus gii searvvat iskkadeapmái iskat leatgo dus dihto dávddat, dahje leago dus várra daid oažžut.
- Oažžut odda máhtu dearvasvuoda, dávddaid ja eallindili birra sámi ja dáža ássanguovlluin.
- Ráhkadit várdosa olbmuid dearvasvuodas – fylkka «dearvasvuodaprofiilla». Dát lea dehálaš vai fylkkas ja juohke gielddas lea buoret vuoddu plánet boahhtevaš dearvasvuodabálvalusa.

Gii sáhtta searvat?

Juohkehaš riegádan 1925–1967 ja 1973 guovlluin gos ášset sápmelaččat ja dážat. 9 gieldda Finnmarkkus, 6 Tromssas, 4 Nordlánddas ja 2 Davvi-Trøndelagas leat iskkadeamis mielde.

Mo oaččut diimmu dearvasvuodáiskkadeapmái?

Jus dáhtut leat mielde dearvasvuodáiskkadeamis, de russet dan čuovvu gažadanskovis, vástidat dan ja sáddet dan midjiide. Dasto oaččut diimmu iskkadeapmái mii lea juogo bussas dahje dihto lanjas gielddas. Jus biddjon áigi ii heive, de sáhtát boahitit vaikke goas min rahpanáiggis maid oainnát rávkanreivves. Iskkadeapmi lea nuvtá. Oaččut gažadanskovi oktan rávkamiin. Bivdit du deavdit skovi ruovttus ja váldit dan mielde go boadát iskkadeapmái.

Hvordan foregår helseundersøkelsen?

Det gjøres målinger av blodtrykk, høyde, vekt og livvidde, og det taes en blodprøve. Blodprøven kan senere bli analysert på fettstoffer i blodet, blodsukker, markører for betennelsesreaksjoner, kosthold, hormoner, lever- og nyrefunksjon samt beinmarkører. Genetiske analyser av blodet kan også bli aktuelt.

Omtrent fire uker etter helseundersøkelsen får du et brev i posten med opplysninger om ditt kolesterol, blodtrykk og blodsukker, og hvordan du ligger an i forhold til anbefalte verdier. De som har særlig høy risiko for å få hjerte- og kar sykdommer og sukkersyke, vil bli bedt om å ta kontakt med sin egen lege for videre oppfølging.

Alle som møter fram til helseundersøkelsen, får et tilleggsskjema, med spørsmål om blant annet kosthold og levekår.

Vi trenger din tillatelse

Når du møter fram til helseundersøkelsen, ber vi deg om å undertegne et samtykke der du sier deg enig i et eller flere av de fire punktene nedenfor. (Du vil få kopi av samtykke erklæringen).

- 1) At du kan bli kontaktet med anbefaling om oppfølging, behandling eller for å forebygge sykdom.
- 2) At opplysningene dine kan brukes til medisinsk forskning etter vurdering og tilråding fra *Regional komité for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge* og *Datatilsynet*.
- 3) At resultatene dine (etter godkjenning fra *Datatilsynet*) kan settes sammen

Mo iskkjuvvot?

Varradeaddu, allodat, lossodat ja seakkáš mihtiduvvojit, ja váldo varraiskkus. Varraskosis sáhtta maŋŋil iskat vara buoideávdnasiid, varrasohkkara, infekšunreakšuvnnaid mearkkaid, biepmu, hormonaid, vuoivvas- ja monimušdoaimma ja dáktemearkkaid. Vara genetalaš analysat maid soitet šaddat áigejuovdilát.

Sullii njeallje vahku maŋŋil dearvasvuodáiskkadeami oaččut poasttas reivve iežat kolestrola, varradeattu ja varrasohkkara birra, ja mo dat leat rávvejuvvon meriid ektui. Bivdit sin geain lea hui alla váibmo- ja suotnadávddavárra ja sohkardávda, váldit oktavuoda iežaset doaktáriin joatka čuovvoleapmái.

Juohkehaš gii boahat iskkadeapmái, oažžu lassiskovi, gažaldagaiguin ee. biepmu ja eallindili birra.

Mii dárbbášat du lobi

Go boadát iskkadeapmái, de bivdit du čállit vuollái miehtama, mas logat iežat leat ovtamielas ovta dahje moatti dán njeallje čuoggás vulobealde (Miehtamis oaččut mángosa).

- 1) Ahte duinna sáhtta váldit oktavuoda go áigu rávvet čuovvoleami, dálkkodit dahje eastadit dávddaid.
- 2) Ahte visot du dieđut sáhttet adnot medisiinnalaš dutkamii *Regional komité for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge* ja *Datatilsynet* árvvoštallama ja rávvaga mielde.
- 3) Ahte du bohtosiid (*Datatilsynet* dohkeheami mielde) sáhtta čohkket dieđuguin du birra eará registariin dutkandoaimmaide nugo *Kreftregistret*,